

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

De His, Qvæ Fivnt A Praelato sine consensu capituli. Titvlvs X.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

duximus confirmandam: Non obstante concessione per capitulum facta alii, seu confirmatione nostra, si qua in forma communi appareat & obtenta: cum nufquam inveniatur cautum in iure, quod capitulum vacante sede, fungatur vice Episcopi in collationibus prebendarum: nec in eodem casu potest dici potestas conferendi prebendas ad capitulum per superioris negligentiam devoluta, cum non fuerit ibi superior, qui eas posset de facto vel de iure conferre.

[1 Quomodo autem decesserit R. Decanus Trojan. ad personam nostram & sed. Apostol. habitum habuisse decesserit, non inducit eum pro sua sententia & prohibitu intuitu geramus in visceribus charitatis, & eidem negare volumus qua secundum Deum fuerunt concedenda. Vide nos.]

CAP. IV.

Sede vacante iudicium habitum contra ecclesiam non tenet.

Idem Episcopo Burginen. b

Constitutis coram I. prad. nost. procuratore ecclesie sancte Marie de Castro forti, & Burginen. c Episcopo predecessore tuo, dictus procurator petebat ab eodem Episcopo restitutionem super libertate libere eligendi sibi praelatum: [1 & 7. d] Nos igitur depositiones testium qui vacante Burginen. e ecclesia, & carente legitimo defensore fuerunt s. recepti, duximus reprobandas.

[1 Quomodo etiam super terris ipsius ecclesie & reb. aliis, quibus omnibus pars sua spoliatu fuerat, inducebat. Lite igitur coram p. n. contestata super premissis, & postmodum coram iudicibus delegatis factis confessionibus & receptis testibus, eadem causa fuit ad nos instruta remissa: procuratoribus igitur partium in nostra presentia constitutis, eum super premissis coram nobis duximus investigasse.]

DE HIS, QUAE FIVNT A PRAELATO & sine consensu capituli.

TITVLVS X.

CAP. I.

Non tenet alienatio rei ecclesiasticae absque approbatione capituli.

Ex Concilio apud Valentiam.

Irrita erit Episcoporum donatio, vel venditio, vel commutatio rei ecclesiasticae, absque collaudatione & subscriptione clericorum.

CAP. II.

In temporalis alienatione, quam facit praelatus, tacetur in eo capituli habitus pro consensu.

Alexander III. Norvicens. Episcopo.

Continebatur b. & 7. Con. t. r. quod concessio decimarum ab Abbatiis prius facta, si conventu sciente, & non contradicente facta est, robur firmum debet habere. Verum si ignorante conventu aut contradicente decimarum prius praedicto H. concessit, & non post multum s. temporis de assensu conventus eandem decimam deinde eidem, secunda concessio debet praediciate priori.

CAP. III.

Alienatio temporalis facta sine consensu capituli, per ratificationem eius roboratur.

Idem Vigoren. Episcopo k.

Cum nos I. iam pridem: [1 & infra.] Certum est de rigore iuris concessionem illam non tenere, quam reclamante capitulo per predecessorem tuum constat factam fuisse: Nisi eam ratam postmodum habuisses.

a Appareat. alii. apparet. b Burgenses habent omnes Codices Vaticani, uno recentiori excepto in quo legitur Burginen. c alii. Burgid. d Hac verba (& 7.) desunt in magis vetustis, sed habentur iam in recentioribus. e al. Burgid. f fuerint. g Praelatus. h Post Concil. Lateran. sub Alexandr. III. part. 47. cap. 5. & 2. eod. titul. in i. compil. i tempus. k Vigor. l Cap. 3. eod. tit. in i. compil.

[1 Si bene meminimus per litteras nostras in illis litteris, quod de Officio ecclesiarum Deben. continet, eam non videmus in illis litteris fratrum fuisse adferri litteras nostras in illis litteris ecclesiarum praedictarum dimissioni pacifice possiderent, immo existerent illius scriptis quod super locis istis a nobis in illis litteris autem hoc videri indubitanter, praedictam tamen communitatem & exhortationem attendimus, quatenus de iure merito, & reverentia B. Petri & nostrae, ecclesiarum ipsarum si qua modo fuerit detrimento ecclesiae tuae poterit, iam dictis fratribus in praedictis locorum intendere, & quod idem praedictum ius in praedictis locis, ratum & firmum habere. Si autem eadem ipsi non possint mittere fore non poterat, non obstantibus litteris quae praedictae super hoc imperaverunt, scriptum extitit includendum in praedictam stabilitate consistere, quomodo.]

CAP. IV.

Praelatus sine consilio capituli infirmus, vel debilis, in alia negotia ecclesiae tractare non debet. hoc dicit, non quod sequens.

Idem Hierosolym. Patriarcha.

Novit etiam discretionis prudentia qualem in fratribus tui unum corpus fuit, ita quod tuum, & illius membra esse probantur. Unde non decet te in illis, aliorum consilio in ecclesia tua negotiari. cum id non sit dubium & honestum, & in dicto consilio infirmitatibus b contraria.

Innotuit siquidem aurius nostris, quod tu in consilio fratrum tuorum Canonorum S. Sepulchri, Abbatum & Abbatissas & alias ecclesiasticas personas in praedictis: [1 & 7.] Ideo: id autor. Apost. probandum & infra. Nos enim tales infirmitates, & debilitatem carere decernimus robore firmamur.

[1 Non consideramus nos attendere quomodo tu non praedicta statuta S. S. canonorum transgredi.]

CAP. V.

Summatum est supra capitulo proximo.

Idem eodem.

Quanto e: [1 & 7.] Frat. tuus mandatum, quod in concessionibus & confirmationibus, in ecclesia tua negotiis fratres tuos requiras, & in eorum consilio, vel sanioris partis, eadem pariter tractes, & quae stituta sunt statuas, & canonibus, & evellenda disspes & cecitas. Absentibus fratrum nomina in seilibi non fias, quia talia iudicamenta sunt irrita & falsa, & tu exinde quodlibet poteris merito formidare.

[1 Majori dignitate Dominus datus praenominatus, iure dignus & oportet te in amabili eam diligenter & graviter habere, quod omnia videtur sine nota & reprobandis propter laudabiliter iniquitate tibi sollicitudine officium diligenter. Alio verum autem, unde variari sonus, sine maiori nota pariter, quod in concessione & confirmationibus omnia laudabilia tuae, consilium clericorum & laicorum circa te committimus, non sicut de corpore ecclesiae ipsius, ut videtur tibi super scriptis, in eisdem concessionibus & confirmationibus & confirmationibus, & voluntatem praedictam, & in praedictis, quod tuam profusum non decet transgredere, ad maiorem utilitatem, & certitudinem nominis fratrum tuorum, qui ad praedicta venerint, tanquam si praesentes fuerint, iam factis. Quod tu non decet prudentiam tuam in negotiis tuis committere, nisi in consilio fratrum tuorum possideres, cum quibus non possis istere comprobare.]

a Cap. 4. eod. tit. in i. comp. & post Concil. Lateran. III. p. 30. c. 11. b consilium. c Post Concil. Lateran. III. p. 116. & c. 1. eod. tit. in i. compil. d al. ut non. e in illis litteris, quae statuta fuerint statuantur. f al. factis.

CAP. VI.

Synodica collegiata habet praesentationem, praesentatis praelatus ad consensu capituli, vel majoris partis, nisi de consuetudine, vel privilegio compati sit praelatus.

Celestinus III.

CA. a notitur: [1 & infra.] Cum in provincia tua lege contingat, quod ad ecclesias, in quibus collegia praesentandi habere solentur, eorum Abbates aut per se, aut per literas, personas idoneas Episcopis dicere praesentant, & eis praesentatis & receptis, aliquando ante aliquando post, Monachi contradicunt. Respondendum, quod in praesentationibus praelatorum intelligitur, quod sunt de collegiorum suorum ad sensu, sine quo non obtinent firmitatem. Unde si confiterentur conventum, vel majoris & b. minoris partis, non ad fuisse, censuram, institutiones huiusmodi convenit evacuari, nullatenus approbatae fuerint, & commissi tibi collegii mandata in ecclesiarum seu beneficiorum collatione non recipiantur consensum. [1 & infra.]

CAP. VII.

Tota domus, quae de suis divitiis consensu, facit laicos ecclesiarum tenent, quae ab alia ecclesia habet in feudum ab antiquo, vel est, aut Lateranensis concilium.

Innocentius III. Archiepiscopus c. & Magister scolasticum & literarum.

CA. a notitur: [1 & infra.] Sane sicut in aliis vestris accepimus, cum ex una parte capitulum S. Stephaniani, & ex altera Monachi de Platea s. super decima quadam in vestrum compromississent arbitrium: illi Monachi proponebant donationem ipsius decimae, illi a quodam milite factam, & Bituricensi Archiepiscopo diceret. eius accedente consensu, confirmaram. Illi, neque auctoritate Hieronymi munitos existere, qui licentia ad Damasum ait: Si aliquando & fuerint a laicis aliam transferunt Monachorum, Episcopo loci praesente confirmantur, consistunt eis omnia perpetua firmitate servanda. Contrario pars allegabat adversa, consensum Episcopi sine cleri consensu minus sufficere: auctoritate Leonis Papae b. dicens: Ne quis Episcopus de rebus ecclesiarum, quae sunt ad donare vel commutare vel vendicare possit, nisi forte aliquid horum faciat b. ut meliora praesentat, & cum totius cleri consensu atque tractata sit, quod non sit dubium ecclesiarum, profuturum. Quia vero nos consilium voluisti, utrum quando decima tenetur a laico, si consecratur ecclesiae ad confirmandam, donationem consensu Episcopi, sine cleri consensu sufficit? Taliter respondem, quod monendus est laicus, qui decimam k. detinet, ut eam restituat ecclesiae, si forte induci nequiverit, & eam, si non restituit, alteri ecclesiae assignaverit, praesentatione consensu conventui: consistat ipsa i. donatio perpetua firmitate servanda. Auctoritates enim praemissa, licet verae sint, non tamen adversae: cum aliud sit alienare, quod ab ecclesia possidetur: & aliud, quod detinetur a laico ad usum ecclesiasticum revocare. In alienatione quoque, iuxta Leonis Papae decretum consensu Episcopi sine

clericorum a consensu non sufficit. In revocatione autem iuxta b. scripturam Hieronymi sufficit consensu Episcopi, cum per c. utrumque utilitati ecclesiae consulatur. Nam & in Lateranen. d. concilio est inhibuit, ne quilibet religiosa persona ecclesiam & decimas de manibus laicorum, sine consensu Episcoporum recipiat: per quod indirecte datur intelligi, quod sufficit consensu Episcopi, ut licitum ecclesiae sit decimas de manibus recipere laicorum. Hoc autem de illis decimis intelligimus, quae laicis in feudum perpetuo sunt concessae.

[1 Cui licet immeriti praesidemus, universis per orbem ecclesiarum, non humana, sed divina institutione sit praelatus, & iustum est & conveniens, ut ad eam tanquam ad magistrum & matrem super diversis iuris articulis referantur dubia quaestiones, quatenus qua iura constituit, eadem quoque iura distinguat, ne qua diversa cernatur, videatur ad versa.]

CAP. VIII.

Non potest Episcopus sine consensu capituli concedere ecclesiam alii ecclesiae, etiam si habeat jus patronatus in ecclesia concessa.

Idem Meten. Archiepiscopo c.

CA. a notitur: [1 & infra.] Adiecti etiam, utrum Episcopo, vel electo cum solo Archiepiscopo praeter ad sensum majoris ecclesiae, cum ab ipsa eligatur Episcopus, & Archiepiscopus adsumatur de ipsa, ceteris vel ecclesiis conventualibus, ad quas jus pertinet patronatus, liceat conferre perpetuo vacantes ecclesias baptismales: & infra. Alterius etiam quaestio solutio ex Epistola Leonis Papae colligitur evidenter, in qua legitur: Ne quis Episcopus de rebus ecclesiarum, quicquam donare, vel permutare, vel vendere audeat, nisi forte aliquid horum faciat, ut meliora recipiat, & totius cleri tractatu atque consensu id eligat, quod non sit dubium ecclesiae profuturum. Irrita enim Episcoporum donatio, venditio, & commutatio rei ecclesiasticae erit, absque conventiva & subscriptione clericorum: per hoc enim novis solummodo loco propositam quaestio, cum concessiones ecclesiarum perpetuas, ad alienationes non fit dubium pertinere.

CAP. IX.

Episcopus parochialis ecclesiae, vel obventiones ipsarum, de consensu patris sine consensu capituli sui, monasteria conferre non potest.

Idem Episcopo Helien.

CA. a notitur: [1 & infra.] Praeterea quaevis (cum auctoritate & Dionysii fuerint parochiae limitatae) quatenus singularum parochiarum proventus in usus ecclesiae cedent necessarios, & stipendia ministrorum: si Episcopo liceat sine auctoritate summi Pont. vel saltem sine sui capituli voluntate, viris religiosi conferre obventiones alicuius parochialis ecclesiae, sustentatione vicarii reservata. Et cum b. Lateranen. concilii statuta prohibeant ecclesiis novam imponi, vel augere veterem pensionem, postulas edoceri, an Episcopus valeat religiosi consentiente patrono totam ecclesiam, vel de novo conferre aliquam portionem? Ad quod breviter respondem, quod salva constitutione canonica de concedenda piis locis quinquagesima portione, neque primum, neque secundum potuit facere Episcopus (nisi de licentia Rom. Pontif.) praeter capituli sui voluntatem.

[1 Quae sup. de refer. de off. & pot. iud. del. & c.]

CAP. X.

Ad concilia provincialia vocari debent & admitti cathedralium ecclesiarum capitula.

a. Assensu. b. altere scripturam. c. utramque. d. Sub Alexandr. I. II. cap. 9. e. alii. Merens. f. Ca. 2. De his quo conced. ab Episc. sine consensu, c. in 3. comp. g. Dionys. Pap. epist. ad Severum Episc. h. Concil. Lateran. sub Alexandr. III. c. 7. & prohibemus.

Innocentius III. a. Archiepiscopo Senon. & eius suffraganeis.

ET si membra corporis b: & infra. Provincie Senon. capitula cathedralium ecclesiarum ad nos querimoniam transferunt, quod Archiepiscopus Senon. & eius suffraganei, procuratores eorum nuper ad provinciale concilium convocatos ad tractatum eorum admittere noluerunt: & infra. Visum fuit nobis & fratribus nostris ut capitula ipsa ad huiusmodi concilia debeant invitari, & eorum nuncii ad tractatum admitti, maxime super illis, quae ipsa capitula contingere dignoscuntur.

DE HIS, QUAE FIVNT A MAIORI PARTE CAPITULI.

TITVLVS XI.

CAP. I.

In universitatibus ecclesiasticis praevalere regulariter, quod fit a maiori parte, nisi minor pars rationaliter contradicat, h. d.

Ex Concilio Lateran. c.

Ubi in cunctis ecclesiis, quod pluribus & sanioribus fratribus visum fuerit, incunctanter debet observari: grave nimis est, & reprehensione dignissimum, quod per quasdam ecclesias pauci quidamque non tam de ratione, quam de propria voluntate ad ordinationem d. ecclesiasticam procedere non permittunt.

Quocirca praesenti decreto statuimus, ut nisi a paucioribus & inferioribus aliquid rationabiliter obiectum fuerit & ostensum, appell. re. praevalere semper & suum consequatur effectum, quod a maiori & saniori parte capituli fuerit constitutum. Nec constitutionem f. nostram impediatur, si forte aliquis ad conservandam ecclesiam suam consuetudinem se iuramento dicit adstrictum: nec enim iuramenta, sed potius perjurya sunt dicenda, quae contra utilitatem ecclesiae & sanctorum Patrum veniunt instituta. Si quis autem & huiusmodi consuetudines, quae nec ratione h. iuvantur, nec sacris congruunt institutis, iure praesumpserit, donec dignam egerit penitentiam, a perceptione sit Domini corporis & alienus.

CAP. II.

Canonici non interdicit ecclesiam, sed hoc facere debet Episcopus cum capitulo.

Celestin. III. R. Claremont. Episcopo.

Quasi videri: [1 & infra.] Super i eo, quod ecclesiam quam quidam ex canonicis etiam minimis, quia per se ecclesiam debet non redditur, vel clericus aliquis aut parochianus deliquit m. sine tuo & aliorum canonicorum adfensu interdictum n. supponunt: [2 & infra.] Fratrum tuorum taliter respond. quod interdictum in aliqua ecclesia per aliquem vel per aliquos de canonicis tuis sine tuo & aliorum fratrum adfensu positum, observetur: [3 & infra.] Sed si quis in his deliquerit, ecclesiastica coercitioni subiacet: cum peccata suos auctores o. tenere debeant, nec pena sit ulterius protrahenda, quam delictum fuerit in excedente reperitum.

- [1 Anobis tua diligentia prohibetur, quod observari debet.]
[2 Per quod istius ecclesiae servitium deperit, & inde in populo scandalum non modicum generatur. Super quo.]
[3 Nisi talis excessus existerit & tam gravis per quem merito ecclesia sibiere debeat, nec sustineat praetextu occasionis huiusmodi,

a alit. Honor. III. habetur in omnibus antiquis. b De provincialibus. Coel. Vid. Concil. Trid. sess. 4. c. 2. & sess. 21. de reform. cap. 2. c Concil. Lat. sub Alex. III. c. 16. & Cap. 1. ed. tit. in 1. compil. d Dicitur ad idem in aliquo antiquo. e vel. f vestram. g enim. h alit. non. i alit. Clemens III. k Claremont. l Cap. 2. ed. tit. in 2. compil. m al. delinquit. n Supponit. o Auctores.

ut interdictum ab alio observetur, nisi non & auctorem canonice iuratum consensus accesserit.]

CAP. III.

Commonis ordinatio ecclesiae per contradiam & ipsam eius, cuius non interest, impediri non debet. h. d. quodam Innocentius III. Augustin. praepositi.

EX ore a sedentis: [1 & infra.] Accusatum ad praed. no. T. ac B. Augustin. i. Canonice praepositione, quae inter vos super praepositione Augustin. vertebatur: ex parte ipsius B. fuit propositum, quod inter eiusdem & C. praed. no. Decano & capitulo Augustin. litero obtinuit destinari, ut intra spacium mensium eundem eligerent & adluerent in praepositione Augustin. in signum intellexit anulo aureo debeat, quibusdam mandati Apostolice executionis constitutus & confirmatus fuisse: licet dicta iurata non possent, in contemptum tamen eorum assensum praepositi, intra quem infideliter spectantibus, sicuti respondere, h. tunc Augustin. Decano praepositum elegerunt: [2 & infra.] Cuiusmodi legitime constituit, quod praedictus B. de praepositione Augustin. aliquatenus in vestitus, etiam mandatum fuerit, ut in vestiretur: de qua etiam si in vestitus fuisse constiterat, eius per praed. no. certa fuit ratioe causa: extra etiam si cassata fuisset, per hoc, quod dicto B. in vestitiam exhibuit, quae debetur & praeposito, nulla officiale videtur: nos attendentes sibi de iure non competere, ut per appellationem ob id impetrata, communem ordinationem ecclesiae impedit, contingentes etiam te a maiori parte tam dignitate quam numero eorum, quos eligendi ius constituit habet, ad idum fuisse canonice in praepositi, electionem auctoritate Apostolica confirmari, praeterea B. praepositi silentium imponentes.

[1 In throno procedebat gladius in manu, huiusmodi honoris quae sicca utroque, videtur utique quod summi B. regere qui licet momentis huiusmodi, vero Salomonis dicitur quod tenemus, gladium istum non producat exorcismum, cum ipse in auditorio vestro legitime venisset, mediantibus istis dicitur. Ad hoc verum emergentium producat, quibusdam & ipsi in causam ad fidem Apostolicam referuntur, ut cum eorum fuerint assertione pariter passiva, procedat de ipsorum sententia deducens in certitudinem dubia, & sic procedat licet, ut litigantium dissensionem supra, & sic procedat quatuor actorem. Inde sequitur sui quod.]

[2 Cuius ergo dicitur Cardin. h. c. alia quaeque h. hinc inde praeposita, nobis ac fratribus nostris saltem intelligi, testaturibus & allegatiombus, & rationibus utriusque partis dicitur & cognita.]

CAP. IV.

Tralatus cum maiori parte capituli conveniunt, non potest, quod ad necessariam reparationem saltem pariter mens conferre teneatur.

Idem.

EX parte tua f. nobis fuit, frater Archiepiscopus, estimatum, quod ad restaurandam libertatem magent. ecclesiae tractatum communiter habebat, & possulante ut quilibet canonicorum eorum pariter, & quam fuorum retinam portionem operum pariter, & cessario deputaret: [1 & infra.] Statim ad idem

a Cap. un. ed. tit. in 3. compilat. b alit. Archiepiscopus. c D. al. E. d. suscipitur. e alit. in praepositione. f in contemptum eorum, assignato tenent pro. g h. d. dicitur. h. bat. qua debet praepositi existeret. f. Cap. 2. ed. tit. in 1. compilat. i. g. qui.